

УДК 651.5: 004
Олена ПАНЬКЕВИЧ,

 старший викладач кафедри документознавства
та інформаційної діяльності
Одеського національного політехнічного університету

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА СУСПІЛЬСТВА (на прикладі інформаційно-документаційного забезпечення господарсько-договірної діяльності підприємства)

У статті проаналізовано стан розвитку інформаційної культури сучасного суспільства, уточнено поняття інформаційне забезпечення підприємства, інформаційно-документаційне забезпечення, розглянуто особливості сучасних інформаційних технологій, представлено перспективні напрямки удосконалення інформаційно-документаційного забезпечення господарсько-договірної діяльності підприємства.

Ключові слова: інформаційна культура, інформаційне суспільство, інформаційно-документаційне забезпечення, сучасні інформаційні технології, електронний документ.

В статье проанализировано состояние развития информационной культуры современного общества, уточнено понятие информационное обеспечение предприятия, информационно-документационное обеспечение, рассмотрены особенности современных информационных технологий, представлены перспективные направления совершенствования информационно-документационного обеспечения хозяйственно-договорной деятельности предприятия.

Ключевые слова: информационная культура, информационное общество, информационно-документационное обеспечение, современные информационные технологии, электронный документ.

The article analyzes the state of development of information culture of modern society, a concept of enterprise information software, information and documentation support, the features of modern information technology, presents promising directions of improvement of information and documentation of the economic and contractual activity of the company.

Key words: information culture, information society, information-documentation of modern information technology, electronic document.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство, яке характеризують як відкрите інформаційне, базується на використанні інформації в будь-якому вигляді: Інтернет інформація, ЗМІ, телебачення тощо. Термін «інформаційне суспільство» ввів у науковий обіг Е. Тоффлер: «...це суспільство, в основі розвитку й існування якого лежить немате-

ріальна субстанція, що іменується інформацією» [1]. Зрозуміло, що об'єктами інформації є документована або публічна інформація, а головними характеристиками є такі процеси: одержання інформації, використання, поширення, зберігання [2].

Для вільної орієнтації в сучасному інформаційному потоці кожна людина по-

винна мати певну інформаційну культуру, яка пропонує систему норм, правил та стереотипів поведінки, які пов'язані з інформацією. В сучасному світі обсяг та глибина інформації зростає дуже швидко, тому необхідно використання інформаційних технологій. В умовах діяльності підприємств використання сучасних інформаційних технологій відіграє вагоме значення, оскільки прямо впливає на підвищення ефективності як кожного працівника окремо, так і діяльності підприємства в цілому (у тому числі господарсько-договірної). Окреслене вище ми вбачаємо у переході на нові, більш ефективні методи та засоби управління підприємством з можливістю легко оперувати великим обсягом інформації, яка потребує обробки в реальному часі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі широко висвітлено історію діловодства, організацію діловодства на підприємствах різних галузей, раціоналізацію та автоматизацію процесів діловодства принципи та особливості функціонування документаційного забезпечення тощо. Проте, особливості інформаційно-документаційного забезпечення та впровадження інформаційних технологій для покращення роботи саме господарсько-договірної діяльності підприємства й досі залишається маловивченою та актуальною темою, яка потребує подальших досліджень.

Використання інформаційних технологій розглядали такі науковці, як-от: О.Б. Антопольський, Т.О. Бикова, Т.А. Бутинець, В.В. Добровольська, Н.Б. Зінов'єва, І.В. Клоков, С.Л. Кузнецов, О.В. Матвієнко, О.М. Роїк, А.В. Ткачов, Г.М. Шевцова-Водка тощо.

Мета дослідження – окреслити роль сучасних інформаційних технологій та їх використання в господарсько-договірній діяльності з ціллю забезпечення конкурентоспроможності підприємства як синергетичної характеристики, що відбиватиме його здатність вчасно реагувати на зміни ринкової ситуації з можливістю утримувати перевагу над іншими господарюючими суб'єктами.

Виклад основного матеріалу. Насамперед вважаємо за доцільне уточнити та конкретизувати сутність поняття «господарська діяльність».

Так, у Законі України від 16 квітня 1991 р. «Про зовнішньоекономічну діяльність», у ст. 1 якого знаходимо таке визначення: «Господарська діяльність – будь-яка діяльність, в тому числі підприємницька, пов'язана з виробництвом і обміном матеріальних та нематеріальних благ, що виступають у формі товару».

У Законі України від 28 грудня 1994 р. (діє в редакції Закону України від 22 травня 1997 р.) «Про оподаткування прибутку підприємств», у п. 1.32 ст. 1 дається дещо інше визначення: «Господарська діяльність – будь-яка діяльність особи, направлена на отримання доходу в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, у разі якщо безпосередня участь такої особи в організації такої діяльності є регулярною, постійною та суттєвою». Уточнимо, що під *безпосередньою участю* розуміється зазначена діяльність особи через свої постійні представництва, філіали, відділення, інші відокремлені підрозділи, а також через довірену особу, агента або будь-яку іншу особу, яка діє від імені і на користь першої особи.

Проте в ч. 1 ст. 3 Господарського кодексу України, з урахуванням положень зазначених законів, закріплюється уніфіковане поняття господарської діяльності, а саме: господарська діяльність – це діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність.

Таким чином, під **господарсько-договірною діяльністю підприємства** ми розуміємо *організаційну суспільно-корисну, засновану на угоді сторін і зафіксовану у встановленій законом формі діяльність, що виконується на професійній основі, якщо її результати виступають та реалізуються у формі товару.*

Господарсько-договірну діяльність підприємства в умовах сьогодення доцільно удосконалити шляхом впровадження нових машин та процесів, механізуючи роботу з документами та автоматизуючи опрацювання інформації, яка в них міститься.

Принагідно відзначимо, що до господарсько-договірної документації належать такі документи як, наприклад, договір, договір постачання, договір підяду, договір

про матеріальну відповідальність, договір про спільну діяльність тощо.

У дослідженій нами науковій літературі досі залишається відкритим питання з приводу єдиного загальноприйнятого визначення терміна «інформаційно-документаційне забезпечення» оскільки думки науковців не зовсім респондуються одна з одною. Одні вчені пов'язують поняття інформаційно-документаційного забезпечення із поняттям інформації (І.П. Босак та Є.М. Палига, В.Г. Козак тощо), а інші (М.П. Денисенко та І.В. Колос, М.Г. Чумаченка та ін.) – з використанням програмного забезпечення, впровадженням засобів обчислювальної техніки тощо.

Уточнимо, під поняттям «засоби обчислювальної техніки» в аспекті нашого дослідження будемо розуміти сукупність математичних і технічних засобів, методів і прийомів, які використовуються для полегшення і прискорення вирішення трудомістких завдань, пов'язаних з обробкою інформації.

Ми поділяємо точку зору О.В. Матвієнко, яка під поняттям «інформаційні технології» розуміє цілеспрямовану організовану сукупність інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, розосередження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування [3].

Новий інформаційний простір відкриває широкі можливості отримання будь-якої інформації, але водночас перетворює людину на уніфіковану особистість, виокремлює її, трансформує її психічний стан, обмежує її взаємини з друзями. Загрозою для суспільства стає нівелювання традиційними цінностями та нормами поведінки. Тому, щоб вільно орієнтуватися у віртуальному просторі, людина має володіти інформаційною культурою. Цей термін з'явився у другій половині ХХ ст, у зв'язку з тим, що усна інформація вже не могла забезпечити отримання та збереження знання. Інформаційна культура характеризує рівень розвитку суспільства і нації, а також є продуктом творчості людини.

В аспекті нашого дослідження поняття «інформаційна культура» будемо розглядати як «культуру поведінки з доку-

ментами; культуру здобування фіксованого знання і культуру фіксації інформації; культуру документографічного пошуку» [4, с. 53].

Аналізуючи наукову та методичну літературу, ми мали можливість встановити, що сьогодні існують проблеми впровадження сучасних інформаційних технологій в практику підприємств, а саме:

- безперервне збільшення обсягу технологічних пропозицій, що потребують великих інвестицій (наприклад, програмне забезпечення);

- зміна ролі сучасних інформаційних технологій у господарсько-договірній діяльності багатьох підприємств;

- зростання витрат у сфері сучасних інформаційних технологій тощо.

В умовах сьогодення проблеми щодо створення та впровадження сучасних інформаційних технологій у господарсько-договірній діяльності багатьох підприємств залишається однією з найскладніших в Україні.

Тому, використовуючи сучасні інформаційні технології у господарсько-договірній діяльності щодо систематизації інформаційних потоків, підприємствам України доцільно дотримуватись наступних принципів:

- забезпечення повноти й достовірності всіх сторін господарської діяльності;

- мінімізація інформаційного шуму й обмеження інформаційного надлишку тільки вимогами надійності;

- забезпечення безперервного зв'язку між зовнішньою і внутрішньою інформацією та прийняття рішень на всіх рівнях ієрархії управління.

В аспекті нашого дослідження під поняттям «інформаційне забезпечення підприємства» будемо розуміти надання результативної інформації для прийняття господарських рішень на основі даних, які отримуються, обробляються, аналізуються, зберігаються та накопичуються.

Принагідно відзначимо також, що розвиток інформаційних технологій все більшою мірою асоціюється з поняттям «електронний документообіг», «електронний цифровий підпис», тобто з виникненням принципово нового середовища спілкування – інформаційно-електронного середо-

вища. Тобто, з визнанням ролі інформації виникла гостра необхідність переходу традиційного паперового документообігу на електронний.

Так, у Законі України «Про електронний цифровий підпис» від 22 травня 2003 року поняття «електронний документообіг» (обіг електронних документів) трактується як сукупність процесів створення, оброблення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів.

Розвиток комп'ютерної мережі Інтернет призвів й до виникнення нових явищ, як-от: електронні договори тощо.

Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг» ст. 5 встановлено, що *електронний документ* – це документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа, зокрема, електронний цифровий підпис. Юридична сила електронного документа не може бути заперечена виключно через те, що він має електронну форму.

Таким чином, під *електронним господарським договором* ми розуміємо електронний документ, скріплений контрагентами з використанням електронно-цифрового підпису.

Висновки. Упровадження сучасних інформаційних технологій в процес інформаційно-документаційного забезпечення господарської діяльності підприємства на-

дасть можливість поліпшити контроль над рухом і виконанням документів, значно спростити і прискорити доступ до інформації, оперативно накопичувати відповідні бази даних про наслідки господарської діяльності та використовувати їх для формування, редагування і друку документів і, як наслідок, суттєво підвищити ефективність господарсько-договірної діяльності.

Вивчення інформаційної культури надасть змогу забезпечити збереження та трансляцію культурного досвіду. Перспективним завданням залишається подальше дослідження сучасних інформаційних технологій та доцільність їх використання в господарсько-договірній діяльності підприємства з наданням практичних рекомендацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тоффлер Э. Шок будущего [Текст] / Э. Тоффлер ; пер. с англ. Е. Руднева. – М. : АСТ, 2003. – 558 с.
2. Герчанківська П. Є. Культурологія : навч. посібн. Для студ. вищих навч. закл. / За ред. В. І. Панченко. – К. : Ун-т «Україна», 2004. – С. 241.
3. Матвієнко О. В. Основи інформаційного менеджменту : Навч. посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 128 с.
4. Информационная культура личности: прошлое, настоящее, будущее : Междунар. науч. конф., Краснодар-Новороссийск, 11—14 сент. 1996 г. : тез. докл. / [науч. ред. И. И. Горлова, Ю. С. Зубов]. — Краснодар : КГАК ; М. : МГУК, 1996. — 490 с.